

Γενική Ἐκκλησιαστική Ἱστορία

Καθ. Ἰωάννης Ἄντ. Παναγιωτόπουλος
Τμήμα Θεολογίας, Θεολογική Σχολή,
Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν

Ἡ ἴδρυση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ
ἐξάπλωσις τῆς χριστιανικῆς πίστεως

ΚΑΙ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. 2 καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· 3 καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάδισέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, 4 καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. 5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· 6 γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. 7 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἣ ἐγεννήθημεν, 9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, 10 Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, 11 Κρήτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; 12 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; 13 ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσὶ.
(Πραξ. 2,1-13)

Εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς, Ἱ. Ναὸς Μεταμορφώσεως Σοτήρος Καλλιθέας

Σταθείς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπήρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ρήματά μου. 15 οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· 16 ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· 17 καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται· 18 καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. 19 καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· 20 ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα πρὶν ἢ ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. 21 καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. 22 Ἄνδρες Ἰσραηλίται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε, 23 τοῦτον τῇ ὀρισμαμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· 24 ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. 25 Δαυῖδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. 26 διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, 27 ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. 28 ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. 29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυῖδ ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. 30 προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, 31 προῖδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἄδου οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. 32 τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. 33 τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. 34 οὐ γὰρ Δαυῖδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου 35 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 36 ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. 37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί; 38 Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψετε τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. 39 ὑμῖν γὰρ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν, ὅσους ἂν προσκαλέσῃται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. 40 ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει λέγων· σῶθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. 41 οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. (Πραξ. 2,14-41)

Εικόνα Ἀπ. Πέτρου, Γ. Ναὸς Ἁγίου Ἀνδρέα Ἁγῶ Πατησίων

ἔδóθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῶ καὶ
ἐπὶ γῆς. 19 πορευθέντες μαθητεύσατε
πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος, 20 διδάσκοντες
αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην
ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας
τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος.
(Ματθ. 28,18-20)

Ἐκκλησία

Ὁ ὄρος χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους γιὰ νὰ δηλώσει τὴ νέα ἐν Χριστῷ πραγματικότητα τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία φανερώνεται μὲ τὴ συγκρότηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ ὡς προέκταση τοῦ Σώματος Χριστοῦ στὸν χρόνο καὶ στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας.

ὕμεις δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον
ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς
περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε
τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ
θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς· οἳ ποτε οὐ λαός,
νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ, οἳ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν
δὲ ἐλεηθέντες (Α΄ Πέτρ. 2, 9-10).

*quod Ecclesia ab apostolis,
apostoli ab Christo,
Christus a Deo accepit*
(Τερτυλλιανός, *De praescr. Haer.* 20, 2–7).

Η Παλαιστίνη την εποχή του Χριστού

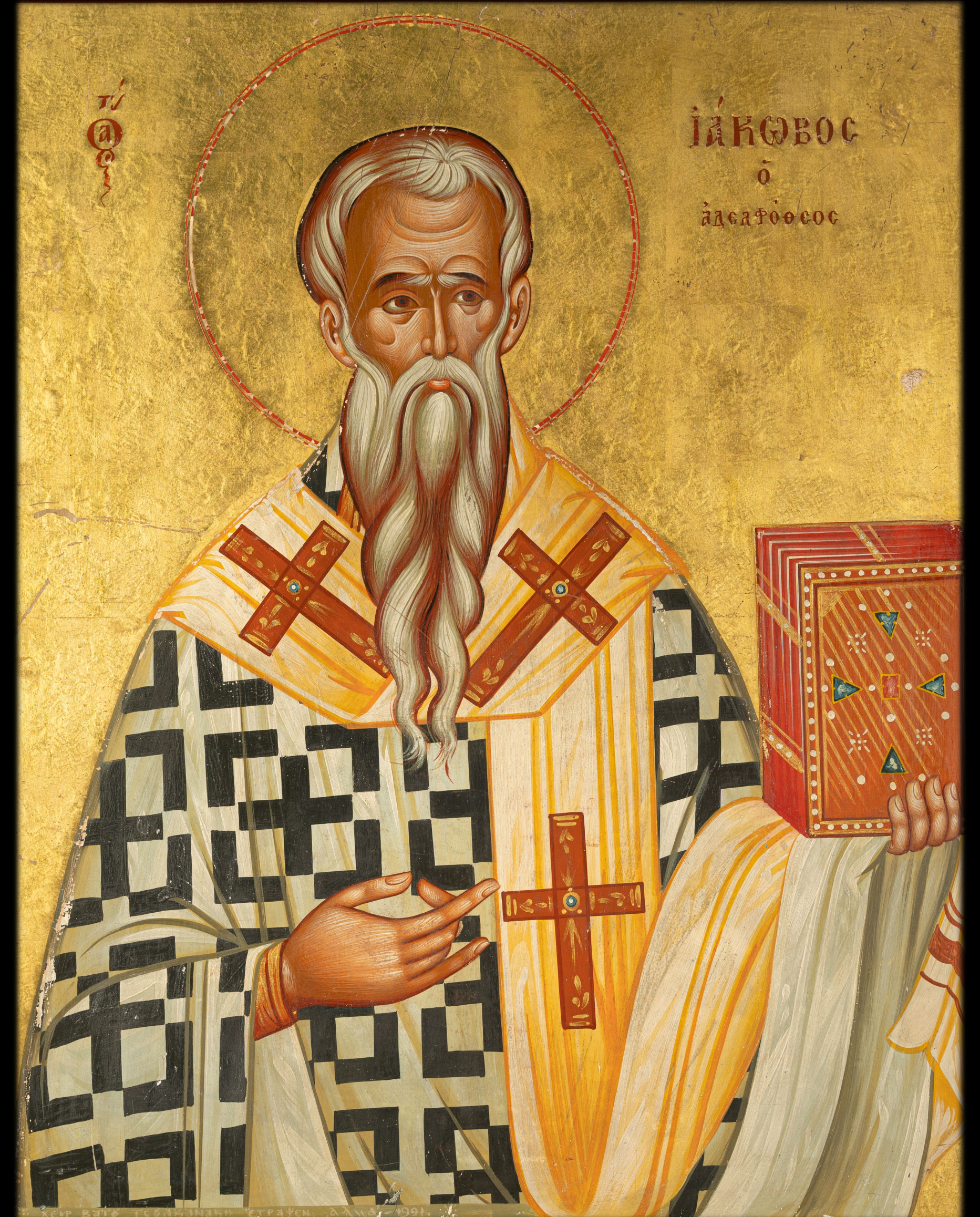

«Κλάσις τοῦ ἄρτου»

διδαχή, προσευχή, εὐλογία, κοινωνία, δεῖπνο

ἡ ὀργάνωση
τῆς ἐκκλησίας
τῶν Ἱεροσολύμων

Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος
οἱ 7 διάκονοι

οἱ 7 διάκονοι

Στέφανος
Φίλιππος
Πρόχορος
Νικάνορας
Τίμων
Παρμενᾶς
Νικόλαος
(Πραξ. 6,1-7)

ὁ Ἄνανίας
καὶ ἡ
Σαπφείρα
(Πραξ. 5,1-11)

Ὁ διωγμὸς τοῦ ἔτους 37
ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου
(Πραξ. 6,8 – 8,3)

Ἡ μεταστροφή τοῦ Παύλου ἔτος 38

(Πραξ. 9,1-19)

Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας

- 42 : ἄφιξη Βαρνάβα – Παύλου
- 44 : ταξίδι στὰ Ἱεροσόλυμα
- 45 : ἱεραποστολὴ στὴ Μ. Ἀσία
- 48 : ἐπιστροφή

Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων

ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ
ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίδεςθαι ὑμῖν
βάρος πλὴν τῶν ἐπιτάγης τούτων,
ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος
καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν
διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε
(Πραξ. 15,28-29).

νέα σύγκρουση
στήν Ἀντιόχεια

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΜΥΣΙΑ

ΓΑΛΑΤΙΑ

ΦΡΥΓΙΑ

ΠΙΣΙΔΙΑ

ΛΥΚΙΑ

ΑΧΑΪΑ

ΚΙΛΙΚΙΑ

ΣΥΡΙΑ

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Προς Ρώμη

Θεσσαλονίκη

Βέροια

Λάρισα

Αθήνα

Κόρινθος

Κεχραιές

Μυτιλήνη

Χίος

Σάμος

Κως

Ικνίος

Γόρτυς

Φίλιπποι
Νεάπολη

Αμφίπολη

Απολλωνία

Τρωάς

Ασσός

Σάρδεις

Τραλλείς

Έφεσος

Λαοδίκεια

Κολοσσές

Πέργη

Αττάλεια

Πάταρα

Μύρα

Ρόδος

Πάφος

Σαλαμίνα

ΚΥΠΡΟΣ

Αντιόχεια

Ικόνιο

Λύστρα

Δέρβη

Ταρσός

Αντιόχεια

Σελεύκεια

Σιδώνα

Δαμασκός

Τύρος

Πτολεμαΐδα

Καισάρεια

Ιερουσαλήμ

τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο τῶν
Ἀποστόλων

οἰκουμενικὴ ἐπισκοπὴ

Τέλος